

Nynäshamns Naturskolas

verksamhetsberättelse för 2003

Inledning

Naturskolan startade 1988 och lokalerna ligger ute på Sjöudden vid sjön Muskan i Ösmo. Naturskolan tar emot barn/elever från 4 års ålder upp till 16 år. Naturskola är inte en plats utan ett arbetssätt som bygger på utomhuspedagogik.

Skolklasserna har Naturskola en gång per läsår. Då bedrivs det ett undersökande arbetssätt kring olika teman. Inför varje Naturskoledag förbereds klassen av sin lärare, därpå sker efterarbete på hemskolan. Varje årskurs har sitt eget tema tex, småkryp i skogsbacken, sinnena, forntida tekniker, vinterekologi och inventering i Alhagens våtmark. *Genom att på ett tidigt stadium vara ute mycket i naturen grundläggs en känsla för naturen, det i sin tur ger en grund att förstå våra miljöproblem.*

Anställda

Under året arbetade Mats Wejdmark 100% som föreståndare för Naturskolan och Robert Lättman 100 % som naturskolelärare.

Klasser

Klasserna kommer till Naturskolan en gång per läsår. Antalet syns nedan.

Tid	Antal klasser	Antal elever
Vårtermin 2003	40 st	Ca 1000
Hösttermin 2003	52 st	Ca 1300
Totalt	92 st	Ca 2300

Följande teman gäller för de olika årskurserna

2-5 år	Småkryp i vatten, Hitta Vilse (I ur och skur)
6-år	Knoppar (vissa klasser åk 0-2), Hitta Vilse (Stora Vika)
Åk 1	Småkryp i skogsbacken
Åk 2	Sinnena
Åk 3	Forntida tekniker
Åk 4	Mossor och lavar (vissa klasser åk 3-4)
Åk 5	Vinterekologi, Våren
Åk 6	Inventering i Alhagens våtmark
Åk 9	Kvävet inverkan på djur och växter i Alhagens våtmark
Grundsär 6-10	Våren

Under året har Naturskolans praktikant Pia Engström haft olika naturteman med ”Gunilla-gruppen” (6-9B) från Vanstaskolan vid sammanlagt 14 tillfällen. Bland annat har de arbetat med konstruktion av en vätgasbil (modell). Varje tillfälle på 2,5 timmar utgår från

Naturskolans ordinarie utbud och är anpassat för de elever med särskilda behov som ingår i dessa två grupper. Arbetet med "Gunilla-gruppen" utmynnade bland annat i en utställning 27 mars under miljöveckan i Vanstaskolan.

Årskurs 5 hade vinterekologi

Årskurs 1 letade efter småkryp i skogsbacken

Utveckling av teman och kurser

Under våren framarbetades kursen "**Åta ute**" som erbjöds alla inom fritids- och 6-årsverksamheten. I samband med kursen gjordes ett kursmaterial i form av ett häfte. Detta häfte ska inspirera och i viss mån vägleda lärare, fritidspersonal och förskolepedagoger att ta steget ut i naturen och ta del av det vilda smörgåsbordet. Att göra upp eld och laga mat utomhus kan göras i all anspråkslöshet där upplevelsen är i centrum eller med ett ambitiöst pedagogiskt upplägg där olika ämnen integreras. Med häftet vill vi inspirera till båda sätten att förhålla sig till en dag utomhus.

Häftet "**Vett och etikett på toalett**" arbetades fram i samband med miljöveckan v 13. Kampanjen "Vett och Etikett på Toalett" gjordes på initiativ av VA-förvaltningen i samarbete med Naturskolan och Agenda 21-samordnaren. Kampanjens syfte var, genom att sprida kunskap om vad som får spolas ner i avloppet, att bidra till att förbättra kvaliteten på kommunens slam och minska utsläppen av näringsämnen och miljöfarliga ämnen till sjöar och hav. Häftet finns på www.nynashamn.se/natursko.

Häftet "**Brevlådan spricker**" arbetades fram i samband med miljöveckan v 13. Handledningen är tänkt att stimulera till diskussion om vår papperskonsumtion och vår skog i Sverige genom att ge exempel på olika sätt att arbeta med frågor om reklam, papper, träd och skog både ute och inne. Häftet finns på www.nynashamn.se/natursko.

I samband med den nya kursen "**Ekologiska utelekar**" för fritids- och 6-årsverksamhet arbetades ett lekhäfte fram. Lekar samlades in från olika Naturskolor runt om i Sverige. Häftet "Ekologiska utelekar" finns att tillgå för alla lärare på det interna First Class.

Nynashamns Naturskola har i samarbete med Uppsala Naturskola och Falu Naturskola påbörjat arbetet med ett matematikhäfte. Häftet ska inspirera lärare att ha matematik utomhus genom att tydligt visa hur man kan arbeta utomhus med de mål som finns för årskurs 5 och 9.

Kurser

Följande kurser har getts av Naturskolan under året.

Vårtermin 2003			Hösttermin 2003		
Kurs	Kurslängd	Antal deltagare	Kurs	Kurslängd	Antal deltagare
Först ute sen IT	4 x 1 dag	7st/tillf.	Först ute sen IT	4 x 1 dag	10st/tillf.
Natur och miljö, digital kamera	1 x 1 dag	6st	Natur och miljö, ekologiska utelekar	1 x 1 dag	8st
Problembaserad natur och miljöped.	1 x 1 dag	8st	Skolgårdsutbildning för elever	1 x 1 dag	30st
Miljörådsutbild. för elever	1 x 1 dag	21st	Västerby ekoskola, komp. utv. Natur och miljö, all pers.	2 x 0,5 dag	6st/tillf.
Barnsäkerhetsutb.	1 x 1 dag	12st			
Natur och miljö, äta ute	1 x 1 dag	4st	Mål 3, Natur och miljö, Trångsunds förskolor	2 x 1 dag 4 x 0,5 dag	10st/tillf.
PIK-kurs	1 x 1 dag	12st			
Västerby ekoskola, komp. utv natur och miljö, all pers.	1 x 1 dag	6st			
Totalt	10 dagar	97st	Totalt	11 dagar	124st

Lektor Hans Persson höll kursen problembaserad natur- och miljöpedagogik. Han har skrivit böcker om bla Kemi och Naturvetenskap.

Nätverk

Naturskolan driver nätverk inom skola och förskola för att stimulera Agenda 21-arbetet och miljö- och hälsoarbetet inom kommunen. Skolan har 17 **miljögruppsrepresentanter** och förskolan har 18 **miljöombud**. Följande möten har ägt rum under året. På dessa möten får Naturskolan ut information om tex checklistan för skola och förskola, miljöredovisning, miljöplanen, aktuell miljökunskap och nya kurser. Deltagarna har möjlighet att delge varandra erfarenheter kring miljöarbete, gårdsprojekt och få stöd i olika frågor.

Vårtermin 2003		Hösttermin 2003	
Nätverk	Antal tillfällen	Nätverk	Antal tillfällen
Skolans miljögrupp	3 x 2,5 tim	Skolans miljögrupp	3 x 2,5 tim
Förskolans miljöombud	2 x 2 tim	Förskolans miljöombud	2 x 2 tim

Miljödiplomering (förskolans och skolans checklista)

I Mål och budgets strategiska plan står det att alla verksamheter ska ha en miljöchecklista. Naturskolan har, tillsammans med miljö och samhällsbyggnadsförvaltningen tagit fram checklistor för miljö- och hälsoarbete inom förskola och skola. 20 januari fick Sunnerby som 4:de förskola diplom för sitt miljö- och hälsoarbete. Innan diplomeringen genomfördes en kontroll där checklistan gicks igenom tillsammans med miljöombud och förskolechef. Utmärkelsen uppmärksammades i bilagan Ankaret i Nynäsposten.

Kontaktpolitikern Sara Frykman fick äran att dela ut diplommet till Sunnerbys två miljöombud Irene Forselius och Ulla Lind.

Skolans nya checklista

I september reviderades skolans och förskolans checklista som en anpassning till de nya planerna som antagits under året. I checklistan finns hänvisningar till den nya skolplanen, Barn- och utbildningsnämndens miljö- och hälsoplan, agenda 21-program och folkhälsoprogram. Checklistorna finns på www.nynashamn.se/natursko.

Mats informerade om den nya checklistan på särskolan i Ösmo 26/11.

Robert informerade 16/5 på Videbackens förskola om den nya checklistan.

Mats informerade 40 chefer på Barn- och utbildningsförvaltningen om de nya checklistorna 5/12.

Robert redogjorde för arbetet med checklistor inom skola och förskola i Nynäshamns kommun på konferensen i Bålsta om utmärkelsen Miljöskola som Myndigheten för skolutveckling anordnade 4-5/12. 50 deltagare från olika utbildningsförvaltningar i hela landet deltog.

Förskolornas och skolornas utemiljö

Förskolegårdsprojektet startades i början av 2001. Syftet med projektet är att utveckla förskolegårdarna inom Nynäshamns kommun så att de kan bidra till att barnen får nära naturupplevelser och ökad kunskap om ekologi, kretslopp, växter och djur. Vidare ska de fylla barnens behov av motorisk träning, lek, god hälsa, upptäckarglädje, kreativitet, lugn och ro mm. Initiativet till projektet har tagits av förskolornas miljöombud. Med tiden har även skolornas gårdar kommit med i projektet.

I Barn- och utbildningsnämndens *investeringsbudget* för 2003-2006 finns skol- och förskolgårdsprojektet med som en post. Pengarna blev ett lyft för arbetet med gårdarna. Det började hända saker ute på förskolor och skolor. Under 2004 kommer en dokumentation att göras som beskriver vad som hänt under projektets gång. Arbetet på Breddals förskola uppmärksammades i Nynäsposten i mars.

Ett *studiebesök* på Krusboda skola i Tyresö gjordes 22/5. Deltagarna kom från olika förskolor och skolor. De 15 deltagarna var mycket nöjda med besöket i det ”gröna rummet” där både hönsburet, växthus och damm finns.

För att konkretisera arbetet med gårdarna gavs kursen *”Förbättra din skolgård”* för elever där landskapsarkitekten Anna Lenninger (på bilden till höger) föreläste och gav tips, goda råd och idéer.

22/1 hade Robert möte med en konsult som var expert på Mål 3-pengar. Kriterierna för att beviljas denna typ av kompetensutvecklingstöd uppfylldes dock inte eftersom det rörde sig om ett projekt och inte enskild skola/förskola.

Mats och Robert planterade 8 maj en *pilkoja* och en pildunge på Ankarets förskolegård. Planteringen ingick i en kursdag. Ankaret stod för kostnaderna.

13/3 fortsatte Naturskolans arbete med *inventering* av kommunens förskolegårdar (tillgångar och brister). Förskolan Måsen stod i tur denna gång, 23/3 var det Fagerviks förskolas tur och 29/9 inventerades Sunnerbys förskola.

20/3 (skolgårdsgrupp), 9/4 (personal), 29/4 (föräldrar), 28/5 (skolgårdsgrupp och ledning), 23/9 (personal), 12/11 (skolgårdsgrupp) var Mats med på Vanstaskolans *möten* om skolgården.

22/4 var Mats på möte om gården på Humlans förskola och 19/9 var Mats på möte om gården på Fagerviks förskola.

Bland skolorna finns aktiva *skolgårdsgrupper* på bland annat Viaskolan, Svandammskolan, Tallbacka, Vansta och Torö skola. På förskolorna finns aktiva *gårdsgupper* på Måsen, Sunnerby, Hallängen, Breddal, Sandskogen och Backlura.

På Viaskolan har *arbetet med gården* fortsatt. Under året har högstadiets del av gården planerats. Förarbeten är klara för att börja bygga en avancerad klättrvägg med överhäng. Bänkar har gjutits fast, fontänen har installerats och planeringen för installation av ljuslyktor är klar. Mats medverkade i arbetet genom att organisera, inspirera och aktivt jobba med gården, bland annat 9/4, 22/4, 20/5, 24/9, 11/11.

Projekt

Hagmarksprojektet i Sunnerby har under året fortsatt. Syftet med projektet, som startade 1997, är att kombinera utomhuspedagogik med IT (datorer, digitalkamera, bildbehandling, multimedia). 6 skolor runt om i Sverige är med i projektet som koordinerats från Linköpings Universitet (Centrum för Miljö- och Utomhuspedagogik). Eleverna i Sunnerby som har jobbat med projektet har varit mellan 6 och 9 år.

I projektet förenas IT, utomhuspedagogik och naturvård genom att studier och arbete är förlagt till Torps hage (Axels hage) som är 12,5 ha stort. Den ursprungliga floran och faunan i hagmarken är hotad på grund av igenväxning som i sin tur beror på att hävden upphörde när jordbruket moderniserades. Ett mål är att få tillbaka den ursprungliga hävdgynnade floran och

faunen. Med hjälp från bland annat tre rektorsområden, Landstingets miljövårdsfond och Nynäshamns kommuns miljövårdsfond har 98000 kr samlats in. Pengarna har använts till bland annat röjning och gärdesgårdsbygge.

Samarbetet med Svenska Naturskyddsföreningen fortsatte med bland annat **röjning**, fagning och ängsslåtter med lie in en mindre del av hagmarken.

Naturskolan lagade under våren staket och **fårstängsel** sattes upp på en sträcka av 500 meter. Under växtsäsongen betade 15 får i hagen.

Sunnerbyskolan anlade i samarbete med Naturskolan en **natur- och kulturstig** i området för att besökarna ska kunna läsa och ta del av historik och naturvärden. Till stigen finns en folder som togs fram i samband med invigningen 9/6.

Information om projektet finns på www.nynashamn.se/ute-it/index

Naturskolan har också **årliga rullande projekt** att erbjuda. Dessa fortsatte under året med nya klasser. Projekt som skolorna arbetar med under året är "butiksväktare" (åk 5) och "bilvårdsväktare" (åk 9) som är ett samarbete med miljö- och samhällsbyggnadsförvaltningen, "En droppe vatten" (åk 1 och 4) och "Sunes sobbok" (åk 3). **Skolgårds- och förskolegårdsprojekt** se ovan.

Miljöredovisning

Enkäterna med frågor om miljö- och hälsoarbete inom BUF som skickades ut i december 2002 sammanställdes av Naturskolan i januari 2003 och föredrogs därefter för BUN. Enkäter för 2003 skickades ut i november med 11/12 som sista inlämningsdatum. Miljöredovisningen har detta år ändrat innehåll eftersom den ska vara en uppföljning av miljö- och hälsoplanens fem mål. Förutom enkätsvar från skolornas och förskolornas Agenda 21-ansvariga sammanställs också enkätsvar från elever och föräldrar i årskurs 5 och 8 samt från föräldrar med barn i förskolan. Statistik, tex elförbrukning, hämtas från de olika befintliga ekonomiska systemen inom förvaltningen för att vid planperiodens slut kunna jämföras och ge en bild av om målen uppfyllts.

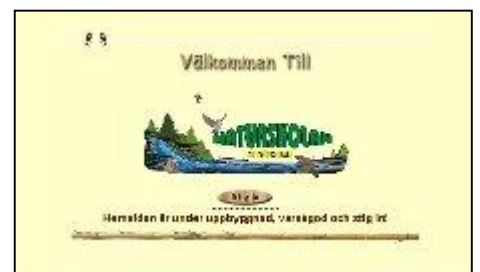
Miljö- och hälsoplan

I mål och budgets strategiska plan framgår det att alla nämnder ska ha en miljö- och hälsoplan. Naturskolan fick, i egenskap av A 21-ansvarig, uppdraget att skriva en miljö och hälsoplan för Barn och utbildningsförvaltningen. Ett förslag från 2001 beslutades av BUN att återremitteras. Ett nytt förslag till miljö- och hälsoplan arbetades fram under VT 2002 och var ute på remiss under perioden 14/6-18/10 2002. Planen omarbetades och skickades ut för kommentarer till alla rektorer och förskolechefer. Planen omarbetades ytterligare i samarbete med verksamhetsutvecklaren Peter Dacke och kvalitetssamordnaren Margaretha Bergman på BUF. Möten med P Dacke och M Bergman ägde rum 10/1, 23/1, 19/3. Planen diskuterades också på ett möte med chefen för BUF och ordföranden för BUN 22/4. Den antogs av BUN i maj 2003.

Naturskolans hemsidor

Den officiella

Under hela året har bilder från klassernas besök här på Naturskolan lagts ut på hemsidan under förutsättning att medgivande funnits från föräldrarna. Oftast har de redan samma kväll kunnat gå ut på nätet och sett vad deras barn gjort under dagen. Den pedagogiska idén med detta är att föräldrarna ska ställa frågor och locka barnen att berätta om dagen. Att berätta

om nyvunna kunskaper är det bästa sättet för en elev att fördjupa sina kunskaper. På hemsidan finns också bl.a. skolornas och förskolornas checklista. För att inte ge bort dokument som dessa, utan att få någon respons, krypteras materialet. Eftersom det är ett stort arbete som lagts ner vid utvecklingen av checklistan vill vi helst ha personlig kontakt med dom som får materialet. Detta för att vi ska kunna få respons, synpunkter och utvärdering i gengäld.

www.nynashamn.se/natursko

Den inofficiella (interna)

Naturskolan har ytterligare en sida som ligger utlagd på Barn- och utbildningsförvaltningens interna system *First Class* och riktar sig till lärare och förskolepersonal inom Nynäshamns Ekokommun. Sidan kodas för hand av oss själva. Sidan skall serva skolor och förskolor med schema, handledningar och annan information som behövs exempelvis innan ett besök på Naturskolan. Under arbetets gång har vi insett styrkan med sidan och i framtiden hoppas vi långsiktigt kunna utveckla den mot att bli en resurs för skolornas och förskolornas NO-verksamhet. Miljövinsten ligger i att istället för att göra stora utskick av papper kommer allt material alltid att finnas tillgängligt på First Class. Sidan nås genom att i adresskatalogen söka efter Naturskolan och dubbelklicka för presentation där länk till sidan ligger.

Folder

Under året 2002 togs en folder på åtta sidor i A5-format fram. Syftet var att sprida kunskap om vad Naturskolan gör och varför. Informationen riktar sig till lärare, förskolepersonal, elever, föräldrar, allmänheten, politiker samt naturskolor och kommuner utanför Nynäshamn. Inför ht 2003 gjordes foldern om och omfattar nu 4st A5-sidor. Syftet nu är att också att sprida kunskaper om enkla miljöåtgärder, d.v.s. ett traditionellt Agenda 21-arbete. En sida handlar därför om hur man kan spara pengar och samtidigt göra en miljöinsats genom att spara energi. Den nya foldern har delats ut till alla elever som Naturskolan har träffat under höstterminen.

Miljövecka

Under v 13 anordnades en miljövecka. I samband med denna vecka sattes kampanjen "Vett och Etikett på Toalett" igång (se nedan). Handledningen "Brevlådan spricker" delades ut till alla skolor samband med denna vecka. Handledningen är tänkt att stimulera till diskussion om vår papperskonsumtion och vår skog i Sverige genom att ge exempel på olika sätt att arbeta med frågor om reklam, papper, träd och skog både ute och inne. Vanstaskolan gjorde en stor satsning och gjorde en gemensam stor och uppskattad utställning i slutet av veckan. På övriga skolor gjordes insatser på enskilda lärares initiativ. Robert hade framtidsverkstad med två klasser i åk 8 på Vanstaskolan i början på veckan som en del i deras arbete.

Vett och Etikett på Toalett

Syftet med kampanjen Vett och Etikett på Toalett var, genom att sprida kunskap om vad som får spolas ner i avloppet, bidra till att förbättra kvaliteten på kommunens slam och minska utsläppen av näringsämnen och miljöfarliga ämnen till sjöar och hav. **Kampanjen** genomfördes som ett samarbete mellan VA-förvaltningen, Naturskolan och Agenda 21-samordnaren. I samband med kampanjen skickades ett material ut till samtliga skolor. Där ingick en handledning, två foldrar och klisterdekalor och ett antal böcker. VA-förvaltningen stod för största delen av kostnaden för materialet. Foldern "Miljövänliga rengöringstips" bekostades av Naturskolan, Agenda 21 och Nynäshamns Naturskyddsförening. Mats var på möte angående kampanjen 23/1 och 31/1.

Övriga möten

Under hösten påbörjades planeringen av en vecka för hållbar utveckling som är tänkt att äga rum v 44 2004. Planeringen görs i samarbetet med Agenda 21-samordnaren och Folkhälsoplaneraren. Möten hölls 30/9, 22/10. Ett möte med chefen för BUF i samma ärende hölls 21/11.

Mats på Viaskolans miljögrupp 11/2, 30/9, 2/12

Mats på Tallbackas miljömöte 12/2

Mats på arbetslagsmöte 29/4, 5/5, 12/5, 13/5, 27/5. Syftet var att utvärdera Naturskolans och skolornas samarbete och att undersöka om det fanns andra typer av samarbetsmöjligheter.

Möte med Agenda 21-samordnare och Folkhälsoplanerare 26/3, 19/5. Mötena handlade bl.a. om uppföljning av miljöplan och Agenda 21- och folkhälsoprogram.

Mats och Robert hade möte med Nynäshamns Energi 18/6 för att utröna möjligheterna till ett samarbete om energi liknande arbetet med avlopp i Vett och Etikett på Toalett.

Några av de djur som finns att se i Naturskolans terrarier.

Övriga besök

Naturskolan och järnåldershuset ansvarade för en **natur- och kulturdag** 11 maj. Dagen som var en kombinerad aktivitetsdag och öppet hus arrangerades i samarbete med Naturskyddsföreningen och Nynäshamns ornitologiska förening. Dagen uppmärksammades i Nynäshamnsposten.

En avdelning på Vansta förskola var på besök 26/5 och tittade på djuren i terrarierna.

Viksängens förskola var på besök 3/9 och tittade på djuren i terrarierna.

Familjecentralen i Ösmo var på besök på Naturskolan 30/9. Barnen visades runt bland de olika terrarierna och de grillade vid lägerelden utanför.

10/10 var en grupp från PRO i Nynäshamn på studiebesök för att se hur Naturskolans verksamhet fungerar.

21/10 var Barn- och utbildningsförvaltningens chef Carl Henrik Timan och verksamhetsutvecklaren Rolf Åkerström på studiebesök.

Övrigt

Mats deltog på ceremonin när Håll Sverige Rent bjöd på tillställning Sunnerbyskolan blev den 1000:e skolan som anmälde sig till **Grön Flagg**. Robert var behjälplig på Breddals förskola 29/10 när de som första förskola i Nynäshamn anmälde att de vill arbeta med GrönFlagg. Mats deltog när Västerby ekoskola fick utmärkelsen Grön Flagg som första skola i kommunen 17 mars.

22/9 invigde Naturskolan tillsammans med Civilförsvarsförbundet en **Vilse-stig**. Stigen ligger i direkt anslutning till Naturskolan och är till för alla förskolor i kommunen. Här kan barn 4-6 år få sitt examensprov i sin säkerhetsutbildning "Hitta Vilse" där de bla får lära sig att krama ett träd, synas och höras. Till höger syns invigningen där ett barn från Breddals förskola klipper bandet.

Mats höll en utbildning för I ur och skurs centrala organisation med deltagare från länet i Alhagens våtmark en eftermiddag 26/9.

21/8 instruerade Mats en klass (åk 9) från Viaskolan om hur man hanterar en kanot i samband med en frilufts- och samarbetsdag.

Kort kurs för Ösmo simhalls personal i grundläggande datoranvändning 18/11, 18/12.

Robert redogjorde för Naturskolans verksamhet på **seminarium om hållbar utveckling** som Myndigheten för skolutveckling anordnade i Stockholm 3/11. Bland de 30 deltagarna fanns bla representanter från WWF, Naturvårdsverket, Svenska FN-förbundet, Utbildningsradion. Seminariet handlade om hur vi ska få in begreppet hållbar utveckling i skolorna.

Naturskolan har en **permanent terrarieutställning** och hyser ett antal olika djur i syfte att visa hur man kan pedagogiskt använda dessa för att resonera med elever vad olika djur kräver för att överleva och för att synliggöra ekologiska problem. Att sköta och odla djur har också ett stort värde för att utveckla den empatiska förmågan hos barn. Djuren har också en avdramatiserande effekt då många barn bär på en rädsla för till exempel ormar, spindlar och kackerlackor. På Naturskolan finns ormar, kongoguldbaggar, dödskallegackerlackor, syrsor, vandrande pinnar, fågelspindel mm. De klasser, lärare eller förskolepersonal som vill komma på studiebesök får göra det och de som vill påbörja en odling får ta med sig djur från Naturskolan. Naturskolan har också skrivit ett eget handledningshäfte (ht 2000) för lärare och förskolepersonal som finns att hämta på interna First Class.

Ett antal klasser har under året varit på **lägerskola** på Naturskolan. Klasser från Manillaskolan, Västerby ekoskola, Humlegårdsskolan, Gröndalskolan, Sunnerbyskolan och Viaskolan har utnyttjat möjligheten att sova över. Det är gratis för klasser inom kommunen att komma på lägerskola.

Fortbildning

Mats var på *avbildningskurs* i Uddevalla 20/1. Avbildning är en metod som skall komplettera utvärderingen man gör av den egna verksamheten. Det är ett hjälpmedel att få skolor att reflektera över vad de själva vill och vad de står för.

Robert och Mats var 3-5/4 på utbildning om *naturskolepedagogik* i samband med Naturskoleföreningens årsmöte.

Mats och Robert var på utbildningsdagen om *ledarskap* som Viaskolan anordnade 13/8.

Robert var på *skolgårdskonferens* 4-6/9 på Öland. I konferensen ingick föreläsningar, workshops och studiebesök. Temat var utveckling av förskolornas och skolornas gårdar.

Mats och Robert var på WWF:s utbildning om *ekologiska fotavtryck* och vatten som livsmiljö i Solna 15/9.

Mats och Robert var på en kursdag i Nacka 15/12. Halva dagen ägnades åt erfarenhetsutbyte mellan Naturskolor och andra halvan åt kursen ”*att förmedla budskap*”.

Fastighet

Huset målades av en målarfirma (senast målat 1988). *Renovering* av fönster fortsatte under året, vilket innebär att fönstren skrapas, tvättas, oljas, kittas och målas. Fönsterarbetena utfördes av Naturskolan. Kontoret på övervåningen *jordades* och huset åskskyddades av en elfirma efter att det varit stora problem med blixtnedslag som slagit ut en del teknisk utrustning senaste två åren. Runt huset har en del *röjningar* gjorts under hösten. De snabbväxande hasselbuskarna har hämmat tillväxten av örter och gräs som i sin tur hämmat tillgången på insekter. Marken blir känsligare för slitage när floran på marken hämmas. Husets *underhåll* och städning sköts av Naturskolan. Huset hyrs på vardagkvällar och ett stort antal helger av Ösmo Scoutkår som har omfattande verksamhet i huset och i omgivningarna.

Nynäshamns Naturskola 2003-12-18

Mats Wejdmark och Robert Lättman

Postadress Viaskolan Skolgatan 35-37 149 30 Nynäshamn	Besöksadress Sjöudden Slutet på Storeksvägen Ösmo	Tel 08 520 73565	Fax 08 520 38590	Mobil Mats 070 6388590 Robert 070 6388541	E-post mats.wejdmark@naturskolan.pp.se robert.lattman@naturskolan.pp.se
Hemsida www.nynashamn.se/natursko					

